

myös olla, että enemmistö heistä selviytyy aikuisuuden portaille ja pärjää. Ja jos joskus 30 vuoden kuluttua järjestetään vastaava kirjoituskierros, ehkä juuri he ovat innokkaimpia kertomaan, miten heidän tarinansa kulki vaikeuksien kautta voittoon.

Pidentynyt nuoruus on tuonut mukanaan nuorisokulttuurin, jonka ydintä on jo pitkään ollut musiikki. Janne Poikolainen kuvaa, kuinka tärkeää ja samalla vaikeasti tavoitettavaa uusi nuorisomusiikki oli vielä 1950- ja 1960-luvuilla. Mikko Salasuo puolestaan kuvaa kirjan ehkä eläytyneimmässä ja omakohtaisimmassa artikkelissa populaarimusiikin merkitystä 1970-luvulla syntyneiden muistossa – ja löytää 1972 syntyneenä oman sukupolvensa. Salasuo kävi läpi kaikki 1960-, 1970- ja 1980-luvulla syntyneiden kirjoittajien muistot ja ilmeni, että musiikki nousi vahvimmin esille juuri 1970-luvulla syntyneil-

lä. 1980-luvulla uudet paikallislisradiot ja kaupalliset radioasemat moninkertaistivat musiikkitarjonnan, Music Television teki musiikista uudella tavalla visuaalisen kokemuksen. Suosittuja yhtyeitä oli monia, mutta muistoissa yksi on ylitse muiden: Dingo. Dington suosio oli kiihtynyttä jatkoa 1980-luvun alussa käynnistyneelle Suomirokin nousulle, ja kyseessä oli näkyvin, laajin ja kiihkein Suomessa koettu faniliike.

Musiikin suuren nousukauden rinnalla Suomessa elettiin 1980-luvun puolivälissä hyvinvointiyhteiskunnan huippuvaihetta ja talouden nousukautta. Tämä kaiken keskellä ensimmäinen laajamittainen urbaani sukupolvi, suurten ikäluokkien lapset – kuten Salasuo – eli kuuminta nuoruuttaan. Kun musiikilla on kyky säilöä ja kantaa nuoruuden kauneimpia ja kiipeimpiä muistoja, erityinen aika jätti erityisiä jälkiä:

”Musiikki vyöryi voimalla 1980-luvulla nuoruuttaan eläneiden arkeen. Kirjoitettujen muistojen valossa näyttää siltä, että totuttuun ja ymmärrettyyn syntyi uusi kerros. Sen työstäminen ja haltuun ottaminen oli nuorille merkityksellinen tehtävä. Tämän artikkelin aineiston perusteella voi esittää, että populaarimusiikin haltuunotto oli jaettu sukupolvikokemus.”

Nuoruuden sukupolvet -tutkimusraporttiin liittyy oheiskirja *Oi nuoruus*, johon toimittajat ovat valikoineet joukon erikäisten muistelijoiden kirjoituksia. Mukana on myös viime syksynä kuolleen, 1936 syntyneen Juha Partasen huima teksti omasta nuoruudestaan. Molemmat kirjat ovat kauniisti taitettuja, ja molemmissa on Helsingin kuvataidelukion oppilaiden tekemiä vaikuttavia kuvia, joita heille toimitetut muistelukirjoitukset ovat inspiroineet.

Järjen ja tunteen liitto

PEKKA WAHLSTEDT

Länsimailla järki ja tunne on erotettu jyrkästi toisistaan. Erottelu alkoi Platonista ja on säilynyt eri muodoissa meidän päiviimme asti. Järkeä on pidetty jumalallisena, objektiivisyyteen ja totuuteen tähyävänä ja tavoittavana mahtina. Tunteet sen sijaan sokaisevat ja johtavat harhaan, ja etenkin voimakkaat tunteet voivat ajaa ihmisen tuhoamaan niin itseään kuin lähimmäisiään.

Nykyään järjen mahti ilmenee tieteessä ja sen erilaisissa sovelluksissa. Kuitenkin ihmiset toisaalta rakastavat viihdettä ja hömppää ja suosivat epäterveellisiä elämäntapoja, vaikka lääketieteeseen perustuvaa valistusta on tarjolla kaikkialla.

Onnellisuuspsykologina tunnettu professori Markku Ojanen kiinnittää huomion edellä mainittuun ristiriitaan ja koettaa ylittää ja ratkaista sen. Järkeä

Markku Ojanen
Tunne vai järki
Polkuja viisaisiin valintoihin
Minerva, 2014

ei voi erottaa tunteesta, kumpikin tarvitsee ja täydentää toistaan. Molemmissa on hyvät ja huonot puolensa, ja Ojanen yrittää osoittaa ja karsia huonot pois ja luoda hyvistä tasapainoisen synteesin.

Yksi vääristyneiden ja harhaanjohtavien tunteiden ja asenteiden lähde on paradoksaalisesti länsimaisen ihmisen minuuden korostaminen. Minuutta korostava on subjektiivisuutensa vanki, mikä tulee esiin esimerkiksi siinä, että sairauksien ja muiden onnettomuuksien uskotaan iskevän aina muihin. Siksi monet esimerkiksi polttavat ja juovat huolettomasti lääketieteen varoituksista huolimatta.

Narsistinen yksilö uskoo samoin, että oma menestys on oman lahjakkuuden ansiota, mutta toisten vain hyvää tuuria. Itsekkyys ja kilpailuhenkisyys edustavat irrationaalisuutta pahimmillaan.

Mutta myös järjen kruunua kantava tiede saattaa eksyä harhojen teille – usein paradoksaalisesti silloin kun tiede arvostelee ja tuomitsee muun kuin tieteen höllypölyksi. Kylmä ja tunteeton järki heittää myös innostuksen, luovuuden ja intuition romukoppaan – tuloksena koneen kaltainen ihminen, joka voi olla tehokas ja tuottava mutta saada aikaan paljon tuhoa, kuten natsien kuolemanleirien lääkärit ja muut virkamiehet.

Tätä voi jatkaa ja täydentää viittaamalla nykytieteen yrityksiin selittää pois ihmisen vapaa tahto ja palauttaa kaikki geneihin tai aivoihin – tuloksena on koneihminen, jolla on yhtä vähän kykyä omakohtaiseen vastuunottoon ja valintaan kuin natsi-Saksan virkamiehil-

lä, jotka tekivät vain niin kuin käskettiin.

Ojanen toteaa, että ihmisen koneenkaltaisuus tulee esiin nykyään etenkin siinä, että monia addiktioita syömisestä pelaamiseen pidetään sairauksina. Addiktioita sairauksina pitävien teorioiden suosio sekä tiedemiesten että tavallisten ihmisten keskuudessa johtuukin siitä, että näin kaikki pääsevät kätevästi eroon hartioita painavasta vastuun taakasta.

Tätä voisi täydentää vaikkapa Sartren huomiolla, että ihmisen olemus on vapaus, mutta tämä yksilön täysin yksin jättävä vapaus synnyttää syvän ahdistuksen: vapaa ihminen kantaa harteillaan koko maailmaa. Siksi ihmiset valitsevat jonkin valmiin teorian, opin tai ideologian, jonka huomassa he tuntevat olevansa turvassa.

Eksistentiaalinen minuuks ja yksilöllisyys on äärimmäisen kaukana tai suorastaan vastakohta nykyiselle narsistiselle itseensä sulkeutuneelle minuudelle ja yksilöllisyydelle.

Mutta millaisia ovat Ojasen mielestä hyvät järjen ja tunteen puolet ja miten ne saatetaan tasapainoon keskenään? Järki on korvaamaton silloin kun tarvitaan realismia, johdonmukaisuutta ja tavoitteellisuutta. Ilman näitä ihminen joutuu hellekellisten päähänpistojen ja tuntekuuhujen valtaan ja pahimassa tapauksessa menettää mielenterveytensä tai henkensä.

Järki tarvitsee luovuutta, intuitiota ja innostusta, puhdas

järki-ihminen – jos sellaisia edes on – toimii mekaanisesti ja yllätyksettömästi kuin tietokone. Etenkin ihminen tarvitsee toivoa, jopa keskitysleireillä monet vangit jaksoivat elää tulevaisuudessa pilkkottavan toivon avulla.

Tieteestä Ojanen toteaa, että tunteet ovat myös tiedeyhteisössä – tutkijoiden usein sitä tiedostamatta – mukana pelissä. Tämä näkyy esimerkiksi siinä, että tutkijat pitävät kuin pienet lapset itsepintaisesti kiinni lempiteorioistaan ja tulkinnostaan ja puolustavat niitä kiivaasti tieteellisissä debateissa. Näin etenkin humanistisissa tieteissä, joista esimerkiksi psykologiassa löytyy mitä erilaisimpia teorioita behaviorismista psykoanalyysiin.

Tieteen suhteesta tunteisiin haluaisin lisätä, että ainakin suuret tieteen teoriat, jotka ovat vallankumouksellisesti pistäneet uusiksi tieteen perusparadigmat, – kuten Darwinin evoluutioteoria, Einsteinin suhteellisuusteoriat ja Freudin psykoanalyysi – ovat vaatineet aimo annoksen tunnetta taakseen. Ilman edellä mainittujen huippututkijoiden tuntemattomaan kurottavaa intuitiota ja luovuutta ja rohkeutta uhmata aikansa auktoriteetteja meillä ei olisi aavistustakaan näistä suurista teorioista ja niiden avaamista ihmeellisistä maailmoista. Ne ovat tunteen ja järjen välisen tiiviin ja intiimin kanssakäymisen hedelmiä.